

2 | Het yuppenstel

Luó Lán en haar echtgenoot Guō Yǒngmíng wonen op nummer 5. Zij heeft altijd in Peking gewoond, hij is opgegroeid in Táiwān maar heeft in Peking gestudeerd – en toen kwam hij Luó Lán tegen. Een jaar geleden zijn ze in westerse stijl getrouwd. Het was een spectaculaire dag die veel voorbereiding heeft gekost, en heel veel geld. Voor de bruiloft wilde Yǒngmíng per se zijn familie en zijn beste vrienden uit Táiwān laten overkomen. Grote foto's aan de muur herinneren aan de mooiste dag van hun leven.

Zij is grafisch ontwerpster, hij architect. Ze genieten met volle teugen van het moderne stadsleven, al vinden ze hun huidige woning te klein en te ouderwets. Maar als hoog opgeleide tweeverdieners horen ze bij een stedelijke middenklasse die het meest profiteert van China's snelle economische groei, en misschien kunnen ze zich in de toekomst wel een nieuw appartement veroorloven.

Verstaan en spreken 1

De neutrale toon

De neutrale toon klinkt altijd kort en onbenadrukt, maar zijn hoogte hangt af van welke toon eraan voorafgaat. Een neutrale toon na een eerste, tweede en vierde toon krijg je makkelijk onder de knie, die kun je als het ware over de rand van de vorige lettergreep omlaag laten vallen. Maar na een derde toon ligt de neutrale toon hóger dan de voorafgaande lettergreep. Sprekers van het noordelijk Mandarijn gebruiken veel neutrale tonen, sprekers van zuidelijke varianten en Taiwanese Mandarijn veel minder.

Verstaan: de juiste toon op de juiste plaats

Welke tonen? Schrijf deze woorden over, met de juiste toontekens op de juiste letters.

1	<i>lizhi</i>	‘lychee’	6	<i>congming</i>	‘een bevel opvolgen’
2	<i>lizi</i>	‘voorbeeld’	7	<i>chazi</i>	‘vork’
3	<i>fenzi</i>	‘gift, donatie’	8	<i>chazi</i>	‘fooi’
4	<i>fenzi</i>	‘lid, element’	9	<i>routou</i>	‘stom, dom’
5	<i>congming</i>	‘intelligent’	10	<i>routou</i>	‘mollig, vlezig’

Spreken: lees op

1	<i>sǎngzi</i>	‘keel’	7	<i>Sǐ le.</i>	‘Hij is dood.’
2	<i>gūniang</i>	‘meisje’	8	A <i>Xièxie!</i>	A ‘Bedankt!’
3	<i>kèqi</i>	‘beleefd’		B <i>Bú kèqi.</i>	B ‘Geen dank.’
4	<i>xiáojie</i>	‘juffrouw, jongedame’	9	<i>Máo xiānsheng</i>	‘meneer Máo’
5	<i>xiūxi</i>	‘uitrusten’	10	<i>Wǒ zǒu le, zàijiàn.</i>	‘Ik ga ervandoor, tot ziens.’
6	<i>Tā ne?</i>	‘En hij?’			

Ken je ze nog? Lees op en vertaal

1	<i>Měiguórén</i>	6	不
2	他	7	<i>zàijiàn</i>
3	<i>xìng</i>	8	中国
4	好	9	<i>shéi</i>
5	<i>zhè</i>	10	她

Een tongue twister

tiān shàng rìtōu

zuǐ lǐ shétōu

dì shàng shítōu

zhuō shàng mántōu

shǒuzhǎng zhǐtōu

aan de hemel de zon
in je mond je tong
op de grond een steen
op tafel een broodje
aan je hand je vingers

天上日头

嘴里舌头

地上石头

桌上馒头

手掌指头

Dialogo 1

Uitspraakvarianties van het Standaardmandarijn

Mandarijn bestaat in vele varianties. Een mengsel van noordelijke dialecten heeft uiteindelijk de status van standaardtaal gekregen. Voor de uitspraak volgt dit boek gezaghebbende woordenboeken. Maar dat is maar een deel van de werkelijkheid, want sprekers uit Peking, het zuiden of Táiwān doen het soms net iets anders. Zulke variatie vind je in alle talen. Kun je voorbeelden uit het Nederlands bedenken?

Net als voor de neutrale toon komt het achtervoegsel *-r* in noordelijk Mandarijn veel voor, maar nauwelijks in Táiwān en het zuiden van China. Zo kom je straks de vorm *nèibian* 'daar, aan die kant' tegen, terwijl ook *nèibiān* en *nèibianr* bestaan. Let erop dat de oorspronkelijke eindletter blijft staan. Je zegt *nèibiar*, maar we schrijven *nèibianr*. Zo kun je de oorspronkelijke vorm van het woord herkennen.

Naast de woordenboekuitspraak bevatten de dialogen en oefeningen dus andere varianten, want zo werkt het in het echt ook. Ons verhaal speelt zich af in Peking, en de meeste personages praten met een noordelijke tongval. Wanneer iemand van elders komt zeggen we dat erbij. Guō Yǒngmíng's wortels liggen bij voorbeeld in Taipei – in pīnyīn is dat *Táiběi*, denk aan *Peking* en *Běijīng* – maar hij woont al sinds zijn studietijd in Peking. Hij praat dus anders dan Luó Lán en Lín Wéntóng, die hier geboren en getogen zijn. Zo zegt Yǒngmíng *fèn*, maar baas Lín *fēnr*.

Wat zullen we eten?

Luó Lán en Yǒngmíng eten vaak buiten de deur. Na het werk nog boodschappen doen en koken is hun te veel moeite. Bovendien is de buurt rijk aan eettentjes, cafetaria's en restaurants in alle prijsklassen: buiten de deur eten is in China veel gebruikelijker dan in Nederland, van simpele snacks tot sjieke diners.

Luó Lán en Yǒngmíng zijn vaste klant bij een restaurant dat gespecialiseerd is in de noord-Chinese keuken. Eigenaar Lín Wéntóng verwelkomt hen hartelijk, en ze zoeken hun vaste tafeltje op.

Dumplings zijn een geliefd, traditioneel Chinees gerecht, dat doet denken aan ravioli: deeglapjes met fijngehakte vlees en/of groente. Je kunt ze koken, stomen of bakken. Mooie dumplings vouwen is een kunst.

Luó Lán Xiǎo Guō, zánmen chī shénme?
 Guō Yǒngmíng Wǒ wúsuǒwèi.
 Luó Nà, zánmen chī jiǎozi, hǎo ma?
 Guō Hǎo, Lín shīfu de jiǎozi hěn hǎochī!

Lín Wéntóng komt naar hen toe.

Lín shīfu Nǐmen hǎo.
 Guō Lín shīfu hǎo!
 Lín Chī shénme ne?
 Guō Wǒmen chī jiǎozi. Sān fèn jiǎozi tài duō ma?
 Lín Ñg, tài duō!
 Luó Bù duō, nǐ de jiǎozi tài hǎochī!
 Lín Hǎo! Sān fèn!

Woordenlijst

1 xiǎo

小

bijvoeglijk naamwoord

1 klein

A Hélán xiǎo ma?

B Bù xiǎo!

A 'Is Nederland klein?'

B 'Nee!'

2 jong

2	<i>zánmen</i> 咱们 persoonlijk voornaamwoord	Wij (inclusief gesprekspartner) <i>Zánmen shì Hélánrén.</i> 'Wij zijn Nederlanders.'
3	<i>chī</i> 吃 werkwoord	eten <i>Nǐ chī shénme?</i> 'Wat eet je?'
4	<i>shénme</i> 什么 vraagwoord	wat, wat voor A <i>Nǐ xìng shénme?</i> B <i>Wǒ xìng Gāo.</i> A 'Wat is je familienaam?' B 'Gāo.'
5	<i>Wúsuǒwèi</i> 无所谓 idioom	Het is om het even, Het maakt niets uit A <i>Wǒ jiào nǐ shénme?</i> B <i>Wúsuǒwèi!</i> A 'Hoe moet ik je noemen?' B 'Dat maakt niet uit.'
6	<i>jiǎozi</i> 饺子 zelfstandig naamwoord	dumpling, knoedel A <i>Chī jiǎozi ma?</i> B <i>Hǎo!</i> A 'Zullen we dumplings eten?' B 'Ja, goed!'
7	<i>de</i> 的 markeert onderschikking	 A <i>Zhè shì nǐ de ma?</i> B <i>Ng, wǒ de.</i> A 'Is dit van jou?' B 'Ja, da's van mij.'

8	<i>hěn</i> 很 bijwoord	erg, nogal A <i>Nǐ zěnmeyàng?</i> B <i>Hěn bú cuò!</i> A 'Hoe gaat het met jou?' B 'Helemaal niet slecht!'
9	<i>hǎochī</i> 好吃 bijvoeglijk naamwoord	lekker (van eten) <i>Jiǎozi hǎochī ma?</i> 'Zijn dumplings lekker?'
10	<i>nǐmen</i> 你们 persoonlijk voornaamwoord	jullie A <i>Nǐmen zěnmeyàng?</i> B <i>Bú cuò, hěn bú cuò!</i> A 'Hoe gaat het met jullie?' B 'Niet slecht, helemaal niet slecht!'
11	<i>wǒmen</i> 我们 persoonlijk voornaamwoord	wij (inclusief of exclusief gesprekspartner) <i>Wǒmen shì Běijīngrén.</i> 'Wij komen uit Peking.'
12	<i>sān</i> 三 telwoord	drie <i>Sān fēn tài duō.</i> 'Drie porties is te veel.'
13	<i>fēn / fēn</i> 份 klassewoord	voor: portie A <i>Wǒmen chī sān fēn jiǎozi.</i> B <i>Sān fēn ma?! Tài duō!</i> A 'We nemen drie porties dumplings.' B 'Drie?! Dat is te veel!'
14	<i>ng</i> 嗯 markeert instemming en bevestiging	ja, inderdaad A <i>Nǐ shì Lǐ Jīnghuá ma?</i> B <i>Ng, shì.</i> A 'Ben jij Lǐ Jīnghuá?' B 'Inderdaad, dat ben ik.'

15	<i>tài</i> 太 bijwoord	te <i>Tā bù chī, tā tài xiǎo.</i> 'Hij eet dat niet, hij is te klein.'
16	<i>duō</i> 多 bijvoeglijk naamwoord	veel <i>Duìbuqǐ, sān fēn tài duō.</i> 'Sorry, maar drie porties is te veel.'

Stapelen: lees alle stappen op en vertaal de hele zin

... *hǎochī*

... *bù hǎochī*

... *jiǎozi bù hǎochī*

... *shīfu de jiǎozi bù hǎochī*

→ *Tán shīfu de jiǎozi bù hǎochī.*

Vertaal mondeling, zonder bedenktijd

- 1 Luó Lán eet dumplings.
- 2 De dumplings van baas Lín zijn heel lekker.
- 3 Ze eet drie porties.
- 4 Is het te veel?
- 5 Drie porties is niet veel.

Karakters en combinaties

Leer deze karakters, met behulp van de website...

-men markeert groepen	chī eten	shén- (met -me)	-me (met shén-)
们	吃	什	么
de (markeert onderschikking)	tài te	duō veel	hěn erg, nogal
的	太	多	很

... en deze combinaties:

wǒmen wij	nǐmen jullie	tāmen zij (meervoud)	shénme wat, wat voor
我们	你们	他们	什么

De dialoog in karakters

罗兰 小郭, 咱们吃什么?
 郭永明 我无所谓。
 罗 那, 咱们吃饺子, 好吗?
 郭 好, 林师傅的饺子很好吃!
 ...
 林师傅 你们好。
 郭 林师傅好!
 林 吃什么呢?

郭
林
罗
林

我们吃饺子。 三份饺子太多吗？
嗯，太多！
不多，你的饺子太好吃！
好！三份儿！

们

亻

门

木

女

人

Het Chinese schrift: radicalen

Een klein aantal van de oudste Chinese karakters waren tekeningetjes, bij voorbeeld van de zon of de maan. In de loop der eeuwen zijn die zo geëvolueerd dat hun oorsprong nauwelijks meer te zien is. De meeste karakters zijn opgebouwd uit twee onderdelen: het ene zegt iets over betekenis, het andere over uitspraak. In woordenboeken zijn de karakters geordend naar de zogeheten radicalen, een dikke tweehonderd van dat soort onderdelen die stelselmatig voorkomen.

Zo bestaat 们 *-men*, een achtervoegsel dat groepen aanduidt, uit het mensradicaal (亻) en een deel (门) dat als *mén* wordt uitgesproken.

Sommige radicalen zijn altijd onderdeel van een karakter, dat als geheel twee of meer radicalen bevat. Andere radicalen komen ook voor op zichzelf, als zelfstandig karakter. Het houtradicaal (木) kan bij voorbeeld op zichzelf staan, maar je vindt het ook in de namen van bomen. Andere voorbeelden zijn het vrouwradicaal (女) en het spraakradicaal (讠).

Een radicaal is als zelfstandig karakter vaak anders van vorm dan als onderdeel van een karakter. Het karakter 木 *mù* als radicaal in 树 *shù* 'boom' en het karakter 女 *nǚ* als radicaal in 好 *hǎo* 'goed, oké' zijn makkelijk te herkennen, maar het karakter 人 *rén* als radicaal in 仁 *rén* 'medemenselijkheid' en het karakter 言 *yán* 'woord, spraak' als radicaal in 说 *shuō* 'spreken' kosten meer inlevingsvermogen.

讠

树

好

仁

言

说

Grammatica: in het kort

Woordvolgorde in het Mandarijn (1)

De basiswoordvolgorde van de Mandarijnse zin is: onderwerp + gezegde + lijdend voorwerp. Maak hier zinnen van:

1	bú / tā / Wáng Dàzhōng / shì	4	Zhōngguó rén / tāmen / shì / ma / ?
2	shéi / shì / tā / ?	5	fèn / tài / sān / duō / !
3	hǎo / ma / nǐmen / ?		

Persoonlijke voornaamwoorden: meerdere personen (2)

Persoonlijke voornaamwoorden die naar één persoon verwijzen ken je al. Maar hoe werkt dat bij meerdere personen: *wij, jullie, zij*? Vul maar in: wǒmen / nǐmen / tāmen!

1	_____ shì shéi?	‘Wie zijn jullie?’
2	Nǐ jiào _____ !	‘Roep jij hen dan!’
3	_____ shì Hénán rén.	‘Wij komen uit Hénán.’
4	_____ chī shénme?	‘Wat eten ze?’
5	_____ hǎo.	‘We maken het goed.’
6	_____ shì shéi?	‘Wie zijn zij?’
7	Wáng shīfu jiào _____ !	‘Meester Wáng roept ons!’
8	Wǒ jiào _____ , hǎo ma?	‘Ik roep jullie, oké?’

Bijvoeglijke naamwoorden (3)

In het Mandarijn kunnen bijvoeglijke naamwoorden ook optreden als gezegde, en let op: dan heb je geen koppelwerkwoord *shì* ‘zijn’ nodig! Zo betekent *lǎo* ‘oud’, maar ook ‘oud zijn’. Vertaal:

- Hij is Wáng Dàzhōng.
- Zijn jullie Chinees?
- Nederland is niet klein.
- Lǐ Jīnghuá is heel oud.
- Hij is Nederlands.

Onderschikking met *de* (4)

Bij onderschikking zitten twee elementen aan elkaar vast. Bij voorbeeld: (1) *het huis* (2) *van Vera*. Het één staat centraal: dat noemen we de kern (*het huis*). Het ander hangt aan de kern: dat is de bepaling (*van Vera*). De bepaling zegt iets over de kern (Welk huis? Dat van Vera). Het Mandarijn markeert onderschikking met *de*, en plaatst de bepaling vóór de kern. Mandarijnse zinnen zien er dus eerder zo uit: *Vera's huis* (ofwel *Vera de fángzi*) dan zo: *het huis van Vera* (*fángzi de Vera*). Lees deze zinnen op en vertaal ze. Waar zit de kern in elke zin?

- 1 *Xìng Zhāng de Zhōngguó rén duō bu duō?*
- 2 *Chī jiǎozi de rén shì shéi?*
- 3 *Jiào Thomas de rén shì tā ma?*
- 4 *Xìng Van den Broek de Hólán rén hěn duō.*
- 5 *Tā de sān fēn jiǎozi hǎo chī ma?*

Zeg jij het maar!

- 1 Hoe zeg je in het Chinees dat je dumplings lekker vindt?
- 2 Hoe laat je weten dat iets je niet zo veel kan schelen?
- 3 Je gaat op schoolreis, en tegen je ouders zeg je: "We gaan naar Rome." Welke *we* zou dat zijn in het Chinees? En als je met je ouders naar Frankrijk gaat, en je vraagt: "Gaan we in een hotel?"
- 4 Hoe zeg je gedag in het Chinees?
- 5 Hoe zeg je dat het te veel is?

Oefeningen

Schrijf maar op

1 <i>Zánmen _____ shénme?</i>	'Wat zullen we eten?'
2 <i>Lǐ shīfu chī sān _____ jiǎozi.</i>	'Meester Lǐ eet drie porties dumplings.'
3 <i>Tā _____ Guō Yǒngmíng ma?</i>	'Is hij Guō Yǒngmíng?'
4 <i>Nǐ shì _____ ma?</i>	'Ben jij Amerikaan?'
5 <i>Yǒngmíng _____ shénme?</i>	'Hoe heet Yǒngmíng van zijn familienaam?'
6 <i>Wáng Dàzhōng tài _____ .</i>	'Wáng Dàzhōng is te oud.'
7 <i>Chī jiǎozi, _____ ma?</i>	'We eten dumplings, is dat goed?'
8 <i>Hěn _____ Zhōngguó rén xīng Wáng.</i>	'Heel veel Chinezen heten Wáng.'
9 <i>_____ hěn lǎo.</i>	'Zij is heel oud.'

Schrijf in karakters en vertaal

- 1 Tā shì Zhōngguó rén ma?
- 2 Tài duō ma?
- 3 Nǐ chī shénme?

Lees op, transcribeer en vertaal

1 你吃不吃?	6 他是谁?
2 她们吃什么?	7 你是谁?
3 好吃吗?	8 我们是谁?
4 太好吃!	9 谁是中国人?
5 中国人吃什么?	

Lees op, vertaal, vervang de juiste woorden en lees opnieuw

... maar gebruik alleen de vraagwoorden *shéi* 'wie' en *shénme* 'wat', 'wat voor'.

1 Tā shì Lín shīfu.	4 Zhè shì Zhōngguó.
2 Wáng shīfu jiào nǐ!	5 Tā shì Zhōngguó rén.
3 Luó Lán chī jiǎozi.	6 Wǒ jiào nǐ Xiǎo Lán.

Schrijf maar op

1 你们吃 _____ ?	'Wat eten jullie?'
2 我不是 _____。	'Ik ben jou niet!'
3 _____ 多吗?	'Is het te veel?'
4 他是 _____?	'Wie is hij?'
5 她 _____ 中国人。	'Zij is Chinees.'

Lees op, transcribeer en vertaal

1 你好!	6 这是什么?
2 好人不多。	7 我不吃。太多!
3 太多, 太多!	8 你吃什么?
4 你不是中国人吗?	9 什么? 他不吃吗?
5 我不是中国人。	

Schrijf de karakters over en omcirkel de radicalen

桌

煎

棒

热

睛

深

熟

枝

湖

推

问

拉

睡

江

盲

擦

睛

汽

吃

昨

煮

眼

时

喝

河

照

打

吵

把

柳

流

看

汗

捅

漏

焦

拔

Hieronder staan dezelfde karakters, met vertaling. Groepeer ze naar radicaal, en probeer te raden welk betekenis-aspect de karakters per groep gemeen hebben.

1	桌	tafel
2	煎	bakken
3	棒	stok
4	热	heet, warm
5	睛	oogbal
6	深	diep
7	熟	gaar
8	枝	tak
9	湖	meer, plas
10	推	duwen
11	问	vragen
12	盲	blind
13	擦	wrijven

14	晴	helder
15	汽	stoom
16	吃	eten
17	昨	gisteren
18	煮	koken
19	眼	oog
20	时	tijd
21	喝	drinken
22	河	rivier
23	打	slaan
24	吵	ruzie maken
25	把	vasthouden
26	柳	wilg

27	流	stromen
28	看	lezen, kijken
29	汗	zweet
30	捅	steken, duwen
31	漏	lekken
32	焦	verbrand
33	拔	lostrekken
34	睡	slapen
35	江	rivier
36	照	schijnen
37	拉	trekken

- Welke namen zou jij de verschillende radicalen geven?

Meer woorden, meer taal!

1	cài 菜 zelfstandig naamwoord	1	groente chī cài 'groente eten'
2	Màn-mānr chī 慢慢儿吃 idioom	2	gerecht Zánmen chī Zhōngguó cài, hǎo ma? 'Laten we Chinees eten, goed?'
3	Gān bēi! 干杯! idioom		Proost!
4	Wǒ bǎo le 我饱了 idioom		Ik zit vol A Chī, chī, chī! B Bù chī, bù chī. Wǒ bǎo le. A 'Eet, eet, eet!' B 'Nee, nee. Ik zit vol.'
5	jié zhàng 结帐 werkwoord + zelfstandig naamwoord		de rekening betalen Shīfu, jié zhàng! 'Baas, mag ik de rekening?'

Achtergrond

China toen

Je woont in Shanghai, zo'n 1100 kilometer ten zuiden van Peking. Je beide ouders werken en jij en je zusjes worden ondergebracht bij *nǎinai* 'oma', de moeder van je vader. Samen met *yéye* 'opa' en een nog thuiswonende *gūgu* 'tante' bewonen jullie een kamer van krap twaalf vierkante meter. In de kamer staat een stapelbed. Je zusjes en jij slapen boven, oma en opa onder en tante maakt iedere avond een bed van

twee stoelen en een plank. Een eigen wasgelegenheid en wc hebben jullie niet. Overdag ga je net als de andere mensen uit dit huizenblok naar de openbare toiletten, en 's nachts op de po. Eens in de week gaan jullie naar het badhuis. Eén keer in de twee weken is het feest, want dan komt *māma* 'mama' op bezoek, en zij brengt snoep mee.

's Ochtends staat *nǎinai* al om vijf uur op. Zij spreekt af met de buurvrouw wie in welke rij gaat staan. Voor de dagelijkse boodschappen heb je voedselbonnen nodig, anders kom je niet aan rijst, mie of olie. Eigenlijk is alleen groente zonder bonnen te krijgen, maar veel keus is er niet. *Nǎinai* gaat in de rij staan voor tahoe en de buurvrouw probeert vlees te bemachtigen.

Op school moet je jaarlijks het inkomen van je ouders invullen. Dat is 97 yuán per maand, en de juffrouw zorgt er wel voor dat je je daarvoor schaamt. In de Volksrepubliek, het China van Máo Zédōng, is de arbeider de norm, en die heeft gemiddeld een inkomen van 32-36 yuán. Je krijgt straf als je snoepjes ruilt voor zelfgeplukte bessen, want je gedrag is dan “kapitalistisch”. In de zomer moeten alle kinderen op de velden helpen bij de oogst. Jullie krijgen een soldatenveldfles met water mee. De eerste dag doe je suiker in het water, maar iemand verklikt je en de volgende dag wordt dergelijk “bourgeois” gedrag je verboden.

9 september 1976. Plotseling verstijft de lerares. Uit de luidsprekers die op straat en in het schoolgebouw hangen schalt het: “De Grote Leider en Grote Roerganger, Voorzitter Máo, is heengegaan.” Jullie worden naar huis gestuurd en buiten staat iedereen met gebogen hoofd te huilen. *Nǎinai* valt flauw. Haar grote held is gestorven. Weduwes mochten vroeger niet hertrouwen, maar dankzij Voorzitter Máo kon zij opnieuw in het huwelijk treden nadat haar eerste man bij een bombardement van de Japanners was omgekomen, en dankzij voorzitter Máo heeft zij op veertigjarige leeftijd leren lezen en schrijven – dezelfde voorzitter Máo wiens politieke lijn jou tot een kapitalist bestempelde.

- Wie was Máo Zédōng, ook bekend als Voorzitter Máo en de Grote Roerganger? Wat was het Rode Boekje?
- Waar en wanneer riep hij de stichting van de Volksrepubliek China uit?
- Wat zijn de belangrijkste verschillen tussen jouw leven en dat van de hoofdpersoon?

Een propagandaposter uit 1969, tijdens de Culturele Revolutie: Máo Zédōng, het Volksbevrijdingsleger als een “School van Mao’s Denken” en het Rode Boekje.

Verstaan en spreken 2

Lipklanken *b* en *p*

De klanken die je transcribeert als *b* en de *p* zijn tweelippige lipklanken. Tussen *b* en *p* bestaat maar één verschil: de *b* spreek je uit zonder aspiratie, dat wil zeggen zonder lucht uit te blazen, en de *p* mét. De *b* klinkt dan als de Nederlandse *p* in *paard*, en niet als de *b* in *baard*!

Het kleinste beetje aspiratie bij de *b* maakt er voor de Chinezen een *p* van. Pas dus op. Houd maar eens een papiertje voor je mond: als je de Chinese *b* uitspreekt, mag het niet bewegen. En bij de *p* moet het wél bewegen!

Verstaan: *b* of *p*?

Luister goed, kies de juiste letter en schrijf de woorden op.

1	_____ó_____o	‘schoonmoeder’	6	_____àng	‘dik’
2	_____ó_____o	‘oom’	7	_____ǎo _____ù	‘joggen, rennen’
3	_____àntú	‘verrader’	8	_____ǎo _____iǎo	‘stopwatch’
4	_____àntú	‘halverwege’	9	_____īng _____āngqiú	‘tafeltennis’
5	_____àng	‘te gek’	10	_____ēn _____ǎo	‘rennen, draven’

Spreken: lees op

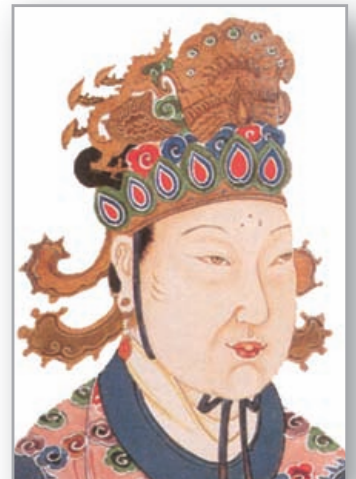
1	bàn bèizi	‘een half leven, een hele tijd’	6	bǎngpiào	‘kidnappen’
2	bànpào	‘kaartje voor de halve prijs’	7	pòbài	‘ingestort, kapot gegaan’
3	pūpái	‘in orde brengen, rangschikken’	8	bǎobèi	‘schat, lieverd’
4	biànmì	‘constipatie’	9	pǔbiàn	‘algemeen, universeel’
5	Běibīngyáng	‘Noordelijke IJszee’	10	pīnpán	‘koude voorgerechten’

Een gedicht van Wáng Jiàn 王建

Wáng Jiàn leefde net als Lǐ Bái tijdens de Táng-dynastie. De Táng bereikte haar culturele hoogtepunt tijdens de regering van keizer Xuánzōng. De hoofdstad Cháng’ān, het huidige Xī’ān, was een van de grootste steden ter wereld en kon zich meten met Rome en Constantinopel. Als eindpunt van de Zijderoute ontwikkelde Cháng’ān zich tot een kosmopolitisch handelscentrum waar verschillende godsdiensten naast elkaar werden beleden. De kunsten bloeiden en door de uitvinding van de boekdrukkunst – zoals je weet een slordige zeven eeuwen eerder dan in het westen – groeide de verspreiding van het geschreven woord. Uiteindelijk leidden opstanden, invasies door nomadische stammen en economisch verval het einde van de Táng in, die uiteenviel in de Vijf Dynastieën en Tien Koninkrijken.

- Wat is een dynastie? Ken je nog meer Chinese dynastieën?
- Wat is de Zijderoute?
- Eén van de Táng-keizers was een vrouw. Wat kun je over haar te weten komen?

China's enige vrouwelijke keizer.

Het leeuwendeel van de Chinese poëzie door de eeuwen heen is in het klassiek Chinees, maar dat is goed leesbaar voor wie zich daarin heeft bekwaamd. Zeker, het verschil tussen klassiek Chinees en modern Chinees is groot. Je kunt het vergelijken met dat tussen het Latijn en Europese landstalen in vroeger tijden. Maar het schrift is niet veel veranderd, en voor veel begrippen gebruik je vandaag nog dezelfde karakters als vroeger.

Wáng Jiàn's gedicht beschrijft het leven van een pas getrouwd meisje. Lees rustig en spreek de klanken duidelijk uit, inclusief de tonen: zo komen deze dertien eeuwen oude woorden tot hun recht.

Xīn jià niáng

Sān rì rù chú xià

Xǐ shǒu zuò gēng tāng

Wèi ān gū shí xìng

Xiān qiǎn xiǎo gū cháng

De pasgetrouwde bruid

De derde dag, dus naar de keuken:
Ze wast haar handen, maakt de soep.
Ze weet zijn moeders smaak nog niet
En laat zijn zusje eerst eens proeven.

《新嫁娘》

三日入厨下

洗手作羹汤

未谙姑食性

先遣小姑尝

De vertaling komt weer uit Wilt Idema's *Spiegel van de Klassieke Chinese Poëzie*.

Ken je ze nog? Lees op en vertaal

1 多

2 xiǎo

3 wúsùǒwèi

4 什么

5 fèn

6 jiǎozi

7 吃

8 zánmen

9 tāmen

10 太

Dialoog 2

Wat lees je?

Na een drukke werkdag hangen Luó Lán en Guō Yǒngmíng op de bank. Luó Lán zapt langs de tv-kanalen. Ze vindt het ongezellig als Yǒngmíng gaat zitten lezen, en probeert hem bij de les te houden met een reep chocola.

Luó Lán Xiǎo Guō, chī qiǎokèlì.

Guō Yǒngmíng Ñg.

Luó Nǐ de shū hǎokàn ma?

Guō Ñg, hěn hǎokàn.

Luó Wǒ bù xǐhuān kàn shū.

Guō Wǒ zhīdào nǐ bù xǐhuān kàn shū, kěshì wǒ hěn xǐhuān! Xiǎo Lán, nǐ kàn nǐ de diànshì, wǒ kàn wǒ de shū, hǎo bu hǎo?

Luó Hǎo a.

Yǒngmíng loopt naar de keuken om een biertje te halen. Luó Lán kijkt nu naar de Miss Asia verkiezing.

Luó Yǒngmíng, lái!

Guō Shénme ya?

Luó Nǐ kàn tā, tā hé tā! Zhēn piàoliang a!

Guō Shéi? Tā gēn tā ma? Piàoliang ma?

Luó Nǐ bù juéde tāmen piàoliang ma?

Guō Wǒ juéde nǐ piàoliang.

Luó Fàng pì!

Woordenlijst

1	qiǎokèlì 巧克力 zelfstandig naamwoord	chocola Yǒngmíng a... chī qiǎokèlì. 'Hier Yǒngmíng... neem wat chocola.'
2	shū 书 zelfstandig naamwoord	boek Zhè shì shū ma? 'Zijn dit boeken?'
3	hǎokàn 好看 bijvoeglijk naamwoord	mooi (om te zien) A Hélán hǎokàn ma? B Hěn hǎokàn! A 'Is Nederland mooi?' B 'Ja, heel mooi.'
4	kàn 看 werkwoord	1 kijken Nǐ kàn shénme? 'Wat kijk je nou?' 2 lezen
5	kàn shū 看书 werkwoord + lijdend voorwerp	(in een boek) lezen Yǒngmíng kàn shénme shū? 'Wat voor boek leest Yǒngmíng?'
6	xǐhuān 喜欢 werkwoord	leuk vinden, houden van A Nǐ xǐhuān Màidāngnà ma? B Bú tài xǐhuān. A 'Houd jij van Madonna?' B 'Niet zo erg.'
7	a, ya 啊, 呀 markeert gemoedelijkheid	Hǎo a! 'Oké!' Dàzhōng! Shì nǐ ya! 'Dàzhōng! Jij bent het!'

8	<i>diànshì</i> 电视 zelfstandig naamwoord	televisie <i>Zánmen kàn diànshì ma?</i> ‘Zullen we tv kijken?’
9	<i>zhīdào</i> 知道 werkwoord	weten A <i>Nǐ zhīdào Wáng Dàzhōng shì shéi ma?</i> B <i>Wáng Dàzhōng ma? Bù zhīdào.</i> A ‘Weet jij wie Wáng Dàzhōng is?’ B ‘Wáng Dàzhōng? Nee, dat weet ik niet.’
10	<i>kěshì</i> 可是 voegwoord	maar <i>Tā xǐhuān jiǎozi, kěshì wǒ bú tài xǐhuān.</i> ‘Zij houdt van dumplings, maar ik niet zo.’
11	<i>lái</i> 来 werkwoord	komen <i>Máomao, lái! Zánmen kàn shū, hǎo ma?</i> ‘Máomao, kom eens! Dan gaan we een boekje lezen, goed?’
12	<i>hé</i> 和 voegwoord	met, en <i>Nǐ hé wǒ, zánmen shì Hélánrén.</i> ‘Jij en ik, wij zijn Nederlanders.’
13	<i>gēn</i> 跟 voegwoord	met, en A <i>Tā gēn shéi lái ne?</i> B <i>Tā gēn Lìnà lái.</i> A ‘Met wie komt ze?’ B ‘Ze komt met Lìnà.’
14	<i>zhēn</i> 真 bijwoord	echt, waar <i>Qiǎokèlì zhēn hǎochī.</i> ‘Chocola is echt heerlijk.’
15	<i>piàoliang</i> 漂亮 bijvoeglijk naamwoord	knap, mooi (van dingen en mensen, meestal vrouwen) <i>Luó Lán zhēn piàoliang!</i> ‘Luó Lán is echt knap!’

16	<i>juéde</i> 觉得 werkwoord	vinden, het gevoel hebben dat <i>Wǒ bù juéde tā piàoliang.</i> 'Ik vind haar niet knap.'
17	<i>fàng pì</i> 放屁 werkwoord+lijdend voorwerp	1 een scheet laten 2 onzin praten <i>Nǐ fàng shénme pì?!</i> 'Wat praat jij nou voor onzin?!'

Stapelen: lees alle stappen op en vertaal de hele zin

... ne

... hǎochī ne

... qiǎokèlì hǎochī ne

... Hélán de qiǎokèlì hǎochī ne

... zhīdào Hélán de qiǎokèlì hǎochī ne

... bù zhīdào Hélán de qiǎokèlì hǎochī ne

→ Shéi bù zhīdào Hélán de qiǎokèlì hǎochī ne!

Vertaal mondeling, zonder bedenktijd

- 1 Het boek van Yǒngmíng is mooi.
- 2 Hij houdt van chocola.
- 3 Luó Lán houdt niet van lezen.
- 4 Hij leest, zij kijkt tv.
- 5 Yǒngmíng komt tv kijken.
- 6 Yǒngmíng en Luó Lán kijken tv.
- 7 Hij vindt hen niet knap.
- 8 Hij vindt Luó Lán knap.
- 9 Onzin!
- 10 A Ik houd niet van lezen.
B Dat geeft niet.

Karakters en combinaties

Leer deze karakters, met behulp van de website...

<i>shū</i> boek 书	<i>kàn</i> kijken, lezen 看	<i>xǐ</i> verheugd 喜
<i>huān</i> opgewekt 欢	<i>kě</i> maar 可	<i>jué</i> voelen 觉

... en deze combinaties:

kàn shū (in een boek) lezen 看书	好看	
xǐhuān leuk vinden, houden van 喜欢	kěshì maar 可是	觉得

De dialoog in karakters

- 罗兰 小郭，吃巧克力。
- 郭永明 嗯。
- 罗 你的书好看吗？
- 郭 嗯，很好看。
- 罗 我不喜欢看书。
- 郭 我知道你不喜欢看书，可是我很喜欢！小兰，你看
 你的电视，我看我的书，好不好？
- 罗 好啊。
- ...
- 罗 永明，来！
- 郭 什么呀？
- 罗 你看她，她和她！真漂亮啊！
- 郭 谁？她跟她吗？她们漂亮吗？
- 罗 你不觉得她们漂亮吗？
- 郭 我觉得你漂亮。
- 罗 放屁！

Grammatica: in het kort

Gemoedelijkheid: *a, ya* (5)

A of *ya* aan het eind van de zin maakt de toon van de mededeling gemoedelijker en minder direct. Bedenk bij deze zinnen een context, lees op en vertaal:

1	<i>Shéi ya?</i>	3	<i>Shì nǐ a!</i>
2	<i>Lǎo Wáng a!</i>	4	<i>Shénme ya?</i>

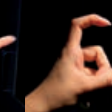
Voegwoorden *hé* en *gēn* (6)

Hé en *gēn* zetten woordgroepen naast elkaar (nevenschikking), zonder dat de ene aan de andere hangt (dat is ónderschikking, zoals met *de*). Je vertaalt *hé* en *gēn* met 'en' of 'met'. Vertaal:

- Ome Wáng en Ome Lǐ zijn Chinezen.
- Ik vind het leuk om met jou dumplings te eten.
- Amerika en China zijn echt niet klein.
- Wij en zij zijn Nederlanders.
- Jij en Luó Lán zijn Chinezen.
- Ik kijk met hem tv.
- Kom met me mee.

Tellen tot tien (7)

Je leert tellen tot tien, mét de bijbehorende Chinese handgebaren. Boven het pīnyīn staan de karakters. Bij sommige is er een verband met de betekenis, bij andere met de handgebaren.

零	一	二	三	四	五	六	七	八	九	十
líng	yī	èr	sān	sì	wǔ	liù	qī	bā	jiǔ	shí
										

Je kunt elkaar in alle talen verkeerd verstaan, of het nu gaat om cijfers of andere woorden. In het Chinees kan dat bovendien gebeuren bij verwarring over de tóon van het woord... Lees voor met nadruk en vertaal:

- Zhè shì yī, bú shì qī!*
- Zhè shì liù, bú shì jiǔ.*
- Tā xìng Wāng, bú xìng Wáng.*
- Wǒ jiào Xiǎo Yǔ, bú jiào Xiǎo Yù.*
- Tā shì Hélánrén, bú shì Hénánrén.*

In het westen geldt vrijdag de dertiende als een ongeluksdag, en zijn er hotels die wel een twaalfde en een veertiende verdieping hebben, maar geen dertiende. Bijgeloof, uit de tijd? Misschien, maar de notie van dertien als ongeluksgetal is diep geworteld in de samenleving.

In China hebben verschillende getallen dat soort bijbetekenissen, goede en kwade, onder andere via associatie met andere woorden die (bijna) hetzelfde klinken. Bā 'acht' lijkt op de fā in fācái 'rijk worden'. Daarom is bā bijzonder geliefd in huisnummers, op nummerplaten van auto's en in telefoonnummers – de prijzen van nummers met veel bā erin kunnen oplopen tot duizelingwekkende hoogte! Op 8-8-(19)88 werd er een recordaantal huwelijken gesloten, en de Olympische Spelen in Peking begonnen niet voor niets op de geluksdag 8-8-(20)08. Ook jiǔ 'negen' is een gunstig nummer, want het heeft exact dezelfde uitspraak als jiǔ 'langdurig', en wordt geassocieerd met een lang leven in goede gezondheid.

Sì 'vier' is een ongeluksgetal, want het klinkt bijna als sǐ 'sterven'. Shísì 'veertien' is helemaal erg, want daarin kun je de weerklink horen van shísǐ 'een zekere dood'. En dat verhaal over die ongeluksverdiepingen gaat ook op in China, soms zelfs voor Chinese én westerse ongeluksgetallen: zo kun je als hotel misschien maar beter geen vierde, geen veertiende én geen dertiende verdieping hebben! In Chinese horrorfilms loopt het met mensen die op die verdiepingen wonen meestal slecht af...

Telefoonnummers te koop.

Zeg jij het maar!

- 1 Hoe zeg je tegen een vriend dat hij maar lekker tv moet kijken en dat jij een boek gaat lezen?
- 2 Hoe zeg je kernachtig dat je iets onzin vindt?
- 3 Hoe zeg je dat het je niets kan schelen?
- 4 Hoe zeg je dat iets écht lekker vindt?
- 5 Hoe zeg je dat je het niet weet?

Oefeningen

Schrijf maar op

1 Tā hěn piàoliang, nǐ bù _____ ma?	‘Zij is heel knap, vind je niet?’
2 Wǒ xǐhuān _____, nǐ _____?	‘Ik ben dol op Peking, en jij?’
3 _____ ma, nǐ de shū?	‘Is het mooi, je boek?’
4 Wǒ _____ nǐ bù xǐhuān qiǎokèlì,
kěshì wǒ hěn xǐhuān.	‘Ik weet dat je niet van chocola houdt, maar ik wel.’
5 A Nǐ zhēn piàoliang.	A ‘Je bent écht mooi.’
B _____ !	B ‘Onzin!’

Schrijf in karakters en vertaal

- 1 Nǐ juéde tā hǎokàn ma?
- 2 Shéi bù xǐhuān kàn shū?
- 3 Nǐmen juéde wǒ de shū duō ma?
- 4 Tā chī shénme?
- 5 Nǐ juéde hěn hǎo, kěshì wǒ bù juéde.
- 6 Tāmen shì Zhōngguó rén ma?

Lees op, transcribeer en vertaal

1 你觉得我好看吗?	6 谁不喜欢看书?
2 太多吗?	7 好吃吗?
3 中国人吃什么?	8 你喜欢看什么书?
4 我不很喜欢她。	9 你喜欢可是我不太喜欢。
5 我们是中国入。	10 你的书好看吗?

Lees op, vertaal, vervang de juiste woorden en lees opnieuw

- 1 Lín shīfu de jiǎozi hěn hǎochī. (Wéntóng)
- 2 Nǐ juéde wǒ piàoliang ma? (hǎokàn)
- 3 Tā de shū hěn hǎokàn. (duō)
- 4 Diànshì bù hǎokàn. (shū)
- 5 Tā hé tā hěn xǐhuān kàn shū. (gēn)
- 6 Shéi bù zhīdào qiǎokèlì hǎochī! (tā)
- 7 Tā shì Yǒngmíng. (jiào)

Schrijf maar op

Sommige van de karakters hieronder ken je nog niet. Geen paniek, dat zijn persoonsnamen of woorden die je alleen in pīnyīn hoeft te weten. Je zult nog wel vaker karakters tegenkomen die je niet kent.

1 毛毛, _____ 吃什么?	'Máomao, wat eet je?'
2 _____ 是王大中, _____ 的师傅。	'Hij is Wáng Dàzhōng, onze huismeester.'
3 _____ 叫 _____ 永明, 好吗?	'Ik noem je Yǒngmíng, is dat goed?'
4 罗兰, _____ 是谁, _____ 知道吗?	'Luó Lán, wie is zij, weet je dat?'
5 小红, _____ 好吗?	'Hoe gaat het met je, Xiǎohóng?'
6 _____ 喜欢 _____ !	'Ik vind je leuk!'

Lees op, transcribeer en vertaal

1 他觉得她很好看。	6 他们的书太多!
2 吃什么, 你?	7 这是什么?
3 你是谁?	8 你觉得好吃吗?
4 很多人喜欢她。	9 这是你的书吗?
5 你喜欢我吗?	10 谁不喜欢中国?

Combineer en scherp je blik

- 1 他是北京人。
- 2 太多吗？
- 3 你看什么？
- 4 饺子很好吃。
- 5 好吃吗？
- 6 三份太多吗？
- 7 你是不是荷兰人？
- 8 咱们吃什么？
- 9 林师傅的饺子很好吃。
- 10 他觉得他的书很好看。

- A ‘Is het te veel?’
- B ‘Hij komt uit Peking.’
- C ‘Is het lekker?’
- D ‘Ben jij Nederlander?’
- E ‘Wat kijk je nou?’
- F ‘Is drie porties te veel?’
- G ‘Wat zullen we eten?’
- H ‘De dumplings van meester Lín zijn heerlijk.’
- I ‘Hij vindt z’n boek heel mooi.’
- J ‘Dumplings zijn heerlijk.’

Kijk en zoek

Een puzzel

Welke woorden van meer dan één karakter kun je hierin vinden, horizontaal en verticaal?
Staan er ook hele (korte) zinnen in? Schrijf alles wat je vindt over in karakters, mét transcriptie
en vertaling!

中	国	人	觉	我	得
人	他	的	她	的	书
欢	喜	欢	看	书	觉
不	好	吃	什	么	得
太	看	的	吗	他	不
我	不	喜	欢	欢	书
是	吗	谁	好	看	吗

Een roman

我是你爸爸

第一章

马林生对镜子里的自己还算满意，一望可知，镜子里是那种在年龄和经济的双重压力下挣扎着、煞费苦心保持的类知识分子形象。像他这种成色的类知识分子如今已经没有什么好讲究的了。只能要求自己一点：干净——他身上和头发里散发着一股廉价的香皂味儿。

Guō Yǒngmíng houdt van lezen. Hij is nu bezig in een roman van de schrijver Wáng Shuò. Kun je deze karakters terugvinden in de tekst?

- 1 镜子
- 2 算
- 3 经济
- 4 知识分子
- 6 什么
- 7 爸爸
- 8 像
- 9 已经
- 10 年龄
- 11 讲究
- 12 苦心
- 13 了
- 14 保持
- 15 干净
- 16 我
- 17 子

- Vertaal de titel van het boek. 爸爸 bàba betekent 'papa'.
- Hoe vaak komt het karakter 一 yī voor? Weet je wat dat betekent? Hoe kun je dat onthouden?
- En wat zou de ondertitel 第一章 dì yì zhāng kunnen betekenen?
- Welke leestekens zijn anders dan in het Nederlands?
- Welke karakters en karaktercombinaties komen meer dan één keer voor?

Meer woorden, meer taal!

1	<i>zázhì</i> 杂志 zelfstandig naamwoord	tijdschrift <i>Wǒ xǐhuān kàn shū, nǐ xǐhuān kàn zázhì.</i> ‘Ik lees graag boeken, jij tijdschriften.’
2	<i>diànyǐng</i> 电影 zelfstandig naamwoord	film <i>Luó Lán xǐhuān kàn diànyǐng.</i> ‘Luó Lán kijkt graag films.’
3	<i>wúliáo</i> 无聊 bijvoeglijk naamwoord	saai <i>Kàn zázhì zhēn wúliáo!</i> ‘Tijdschriften lezen is echt saai!’
4	<i>shuài</i> 帅 bijvoeglijk naamwoord	mooi en stoer (van dingen en mensen, meestal mannen) <i>Wǒ juéde tā hěn shuài.</i> ‘Ik vind hem knap.’ <i>Nǐ kàn a, nèi ge Hènmǎ zhēn shuài!</i> ‘Kijk ’ns! Die Hummer is echt gaaf!’
5	<i>Dé le ba!</i> 得了吧! idioom	Schei toch uit!, Zo is het wel genoeg! A <i>Nǐ de shū bú cuò.</i> B <i>Dé le ba! Nǐ bù xǐhuān kàn shū ne.</i> A ‘Jouw boek is heel goed.’ B ‘Schei toch uit! Je houdt immers niet van lezen.’

Achtergrond

China nu

Na de dood van Máo Zédōng gaan de veranderingen snel. In 1978 komt Dēng Xiǎopíng aan de macht: hij is de architect van het hedendaagse China. In de eerste drie decennia van de Volksrepubliek was hij meermalen in ongenade gevallen, maar vanaf de jaren 1980 leidt zijn politiek van economische hervorming en openstelling voor het buitenland tot een snel veranderend straatbeeld. China streeft naar een zogeheten socialistische markteconomie. Kleurentelevisies, ijskasten en wasmachines doen hun intrede als privé-eigendom. Collectieve organisatie – van werk, onderwijs, gezondheidszorg – wordt geleidelijk losgelaten en mensen kunnen voor zichzelf beginnen. Eerst zijn dat de boeren, die een deel van hun producten op de vrije markt mogen verkopen. Zij blijken succesvol, en tonen hun nieuwe welvaart in de bouw van woningen met meerdere verdiepingen.

Dan volgen de kleine ondernemers, die in alles handel zien. Voor de nieuwste mode moet je niet in de staatswinkels zijn, maar bij de marktstalletjes waar de vrije ondernemers uit Zhèjiāng de modernste kleding aanbieden. Elektronica en andere hebbedingetjes uit het zuidelijke Guǎngdōng, tegenover Hongkong, worden niet alleen voor de buitenlandse markt geproduceerd maar vinden ook binnen China gretig aftrek. Als Nederland nog aan de GSM moet wennen belt men in China al massaal mobiel. Buitenlandse fastfoodketens als McDonald's en Kentucky Fried Chicken openen vestigingen in China, en andere multinationals volgen: Ikea, bij voorbeeld.

Het economisch wonder lijkt niet te stuiten. De groei van het bruto binnenlands product ligt jaarlijks rond de 9%. Een provincie als Zhèjiāng stijgt met sprongen op de internationale ranglijst van best presterende regio's. Niet Rotterdam, maar Shànghǎi is nu de grootste haven ter wereld. In 2004 treedt China toe tot de Wereldhandelsorganisatie, en kort daarop is China de op twee na grootste exporteur ter wereld, met de Europese Unie als belangrijkste handelspartner. Medio jaren negentig was de invoer uit China in Nederland zo'n 2 miljard euro, maar tien jaar later importeert Nederland voor ruim 23 miljard euro aan Chinese goederen: onder meer telefoons, elektrische apparaten en speelgoed, maar vooral computers en computeronderdelen.

In het huidige Peking zijn de restaurants allang geen staatsbedrijf meer en je vindt de beroemdste streekgerechten uit heel China zowat op iedere straathoek. De kapperszaken en schoonheidssalons zijn niet te tellen, en de consument wordt vertroeteld met hoofd- of voetmassage. Prostitutie, decennia lang met succes door de regering bestreden, is weer overal. Het hebben van een rashondje is een statussymbool. China lijkt soms één grote bouwput, en in Peking en andere grote steden schieten de snelwegen en de spectaculaire hoogbouw als paddenstoelen uit de grond. Internationale architectenbureau's zorgen dat ze van de partij zijn:

misschien wel het beroemdste voorbeeld is het spectaculaire onderkomen van het nationale TV-bedrijf CCTV, ontworpen door Rem Koolhaas. De bewoners groeien mee en kopen computers, auto's en als het kan een eigen huis.

Maar er zitten ook schaduwzijden aan het economisch wonder, die internationaal steeds meer in het nieuws komen. Extreme rijkdom gaat gepaard met extreme armoede, en de schade aan het milieu is angstwekkend.

- Welke bevolkingsgroepen in China zouden het meest gebaat zijn bij de economische groei, en welke het minst?
- Waarom zijn buitenlandse bedrijven erop gebrand de Chinese markt te veroveren?
- Nederland importeert steeds meer producten uit China. Wat betekent dat voor de Nederlandse consument, en voor het Nederlandse bedrijfsleven en zijn werknemers?

Het CCTV-gebouw, van de Nederlandse architect Rem Koolhaas, in aanbouw in januari 2008.

Grammatica: het hele verhaal

(1) Woordvolgorde in het Mandarijn

Bij het leren van een taal is de basisvolgorde binnen de zin belangrijk. Die vormt als het ware je blauwdruk.

Woordvolgorde

Spreeken doen we in zinnen. Elke zin kun je zien als een samenspel van woordsoorten, zoals zelfstandige naamwoorden, werkwoorden en voegwoorden. Als de rolverdeling in ons hoofd vastligt, begint de zin:

- 1 Zij eten paddenstoelensoep.

Als eerste voer je op wie of wat de handeling verricht. In deze zin doe je dat met het persoonlijk voornaamwoord *zij*. Dit noemen we in het Nederlands het onderwerp. Dan volgt de handeling zelf, uitgedrukt in het werkwoord *eten*, dat we het gezegde noemen. Dat vraagt om nog een andere rol, want: wat eten zij dan? *Paddenstoelensoep* noemen we in het Nederlands het lijdend voorwerp.

Bijna alle talen hebben een volgorde die typisch is te noemen voor hun zinnen. Die basisvolgorde is voor het Nederlands: onderwerp + gezegde + lijdend voorwerp, zoals we hierboven hebben gezien. Tegelijk kun je en moet je soms van die basis afwijken. Zo, bij voorbeeld:

- 2 Al dat getreuzel, in de rij staan jij!

Basisvolgorde binnen de Mandarijnse zin

Ook in de Mandarijnse zin geldt in principe:

→ onderwerp + gezegde + lijdend voorwerp.

Afwijkingen komen geregeld voor, maar dit is het uitgangspunt. Maak zinnen, met de woorden in de juiste volgorde, lees op en vertaal:

1	<i>diànshì</i>	<i>kàn</i>	<i>wǒmen</i>
2	<i>nǐmen</i>	<i>xǐhuān</i>	<i>tā</i>
3	<i>fàng</i>	<i>nǐ</i>	<i>shénme pì</i>
4	<i>sān fèn jiǎozi</i>	<i>chī</i>	<i>wǒmen</i>

(2) Persoonlijke voornaamwoorden: meerdere personen

Persoonlijke voornaamwoorden die naar één persoon verwijzen ken je al. Maar hoe werkt dat bij meerdere personen: *wij*, *jullie*, *zij*?

Wij gebruik je als je verwijst naar jezelf plus minimaal één ander persoon. In zuidelijke varianten van de standaardtaal en in Táiwan komt alleen *wǒmen* voor, maar het noordelijk

Mandarijn heeft twee manieren om *wij* te zeggen: *wǒmen* en *zánmen*. Als je *wǒmen* gebruikt, kun je daarmee jezelf én je gesprekspartner(s) bedoelen, of jezelf en andere(n), zónder je gesprekspartner; maar *zánmen* is altijd inclusief je gesprekspartner. Dan zijn er nog *nǐmen* 'jullie, u' en *tāmen* 'zij'.

eerste persoon	wij, inclusief je gesprekspartner(s)	<i>zánmen</i>
	wij, in- óf exclusief je gesprekspartner(s)	<i>wǒmen</i>
tweede persoon	jullie	<i>nǐmen</i>
derde persoon	zij	<i>tāmen</i>

(3) Bijvoeglijke naamwoorden

In het Mandarijn kunnen bijvoeglijke naamwoorden ook optreden als gezegde, en let op: dan heb je geen koppelwerkwoord *shì* 'zijn' nodig! De term dekt de lading dus niet helemaal. Maar deze woorden zijn verwant aan bijvoeglijke naamwoorden in het Nederlands, en voor het gemak noemen we ze dan ook zo.

Bijvoeglijk

Bepalingen staan altijd vóór de kern. Wat is hieronder de kern, en wat de bepaling?

- 1 *hěnn duō jiǎozi*
'erg veel dumplings'
- 2 *hǎorén*
'goede mensen'

Als gezegde

Een bijvoeglijk naamwoord kan ook fungeren als gezegde, maar let op: zónder *shì* 'zijn'.

- 3 *Jiǎozi hěnn duō.*
'Er zijn veel dumplings.'
- 4 *Māma hǎo.*
'Mama is oké', 'Met mama gaat het goed'.

In zin 4 staat het bijvoeglijk naamwoord *hǎo* 'goed' direct achter het onderwerp. In deze stellende zin betekent *hǎo* niet domweg 'goed zijn', maar 'beter zijn', namelijk beter dan iemand anders, en de context maakt duidelijk dan wie: bijvoorbeeld beter dan vader, of beter dan opa. Een bijvoeglijk naamwoord direct na het onderwerp maakt dus een impliciete, onuitgesproken vergelijking.

Dat gaat niet op als vóór het bijvoeglijk naamwoord een bijwoord staat, bijvoorbeeld *hěnn*, zoals in voorbeelden 3, 5 en 6. *Hěnn* kan in stellende zinnen soms onvertaald blijven, maar zorgt wel dat een mededeling geen vergelijking impliceert. Dus:

5 *Jiǎozi hěn duō.*
'Er zijn veel dumplings.'

Jiǎozi duō.
'Dumplings zijn er veel...'
...maar er is, bij voorbeeld, te weinig rijst.

6 *Hélán hěn xiǎo.*
'Nederland is klein.'

Hélán xiǎo.
'Nederland is klein...'

...en, bij voorbeeld, Suriname is groter. Dus:

7 *Hélán xiǎo, Sūlínán bù xiǎo.*
'Nederland is klein, Suriname niet.'

Vertaal:

- 8 Amerika is klein.
9 Peking is oké (bij voorbeeld beter dan Hongkong).
10 heel veel Chinezen

In de woordenlijsten vertalen we dit soort woorden alleen als bijvoeglijk naamwoord (bij voorbeeld 'oud'), en niet als werkwoord ('~~oud zijn~~').

(4) Onderschikking met *de*

Bij onderschikking zitten twee elementen aan elkaar vast. Bij voorbeeld: (1) *het huis* (2) *van Vera*. Het één staat centraal: dat noemen we de kern (*het huis*). Het ander hangt aan de kern: dat is de bepaling (*van Vera*). De bepaling zegt iets over de kern (Welk huis? Dat van Vera). Het Mandarijn markeert onderschikking met *de*, en plaatst de bepaling vóór de kern. Mandarijnse zinnen zien er dus eerder zo uit: *Vera's huis* (ofwel *Vera de fángzi*) dan zo: *het huis van Vera* (~~*fángzi de Vera*~~).

Dit zijn voorbeelden van onderschikking in het Nederlands. Wat is de kern, en wat de bepaling?

bijvoeglijk	De goede Sint komt in november. De onophoudelijk geeuwende jongen was dronken.
bezittelijk	Mijn portemonnee is nog altijd zoek. Ach, die vader van je draait wel weer bij.
betrekkelijk	De tafel die daar staat mist een poot.

Kern en bepaling staan in het Nederlands dus niet in een vaste volgorde. Soms staat de bepaling vóór de kern, soms erachter. In het Mandarijn is de volgorde altijd:

→ bepaling + kern.

De structuur van onderschikking

Om duidelijk te maken dat de bepaling ondergeschikt is aan de kern staat tussen beide het partikel *de*.

- 1 bijvoeglijk *hǎochī de dòufu*
'lekkere tahoe'
- 2 bijvoeglijk *Hǎokàn de shū hěn duō.*
'Er zijn veel mooie boeken.'

- 3 bezittelijk *wǒ de sān fèn*
'mijn drie porties'
- 4 bezittelijk *Zánmen de Hélán hěn xiǎo.*
'Ons Nederland is klein.'
- 5 betrekkelijk *zánmen chī de jiǎozi*
'de dumplings die we eten'
- 6 betrekkelijk *Xìng Zhāng de Zhōngguó rén duō, kěshì xìng Bǔ de bù duō.*
'De Chinezen die Zhāng als familienaam hebben zijn met velen, maar die Bǔ als familienaam hebben niet.'

Als de kern bekend is uit de context, kan ze ongenoemd blijven.

- 7 Een verkoper prijst zijn waren aan. Voor een hardhorende oude heer moet hij zich luidkeels herhalen:

verkoper *Zhè shì hěn hǎo de dòufu!*

oude heer *Shénme dòufu, shīfu?*

verkoper *Hǎo de! Zhè shì hǎo de dòufu!*

verkoper 'Dit is hele puike tahoe!'

oude heer 'Wat voor 'n tahoe, baas?'

verkoper 'Puike! Het-is-puike-tahoe!'

- 8 Een moeder vist bij haar zoontje naar een compliment:

moeder *Shéi de jiǎozi hǎochī ne?*

zoontje *Māma de! Māma de jiǎozi hǎochī!*

moeder 'Van wie zijn de dumplings het lekkerst?'

zoontje 'Van mama! De dumplings van mama zijn het lekkerst!'

- 9 Thomas vraagt aan zijn Chinese vriendin of veel Chinezen dumplings eten, maar dumplings zijn een traditioneel gerecht dat in vrijwel ieder huishouden geregeld op tafel komt. Vandaar dat ze moet lachen:

Thomas *Chī jiǎozi de Zhōngguó rén duō ma?*

vriendin *Hēhē! Ng, chī jiǎozi de hěn duō!*

Thomas 'Zijn er veel Chinezen die dumplings eten?'

vriendin 'Haha! Ja, er zijn er zat die dumplings eten.'

Vertaal:

- 10 lekkere dumplings
- 11 mooie tv's
- 12 mensen die tv kijken
- 13 mensen die hem *shīfu* noemen
- 14 Lekkere dumplings zijn Chinese dumplings.
- 15 Mooie tv's zijn niet klein.
- 16 Er zijn teveel mensen die tv kijken.

(5) Gemoedelijkheid: *a* of *ya*

A of *ya* heeft een neutrale toon, staat achteraan de zin, en komt voor in zinnen van uiteenlopende aard: vragen, aansporingen, uitroepen, waarschuwingen en aanroepen. De uitspraak varieert afhankelijk van de voorgaande klank. A of *ya* maakt de toon van de zin gemoedelijker en minder direct. De aard van de mededeling blijft hetzelfde – een opdracht blijft bij voorbeeld een opdracht – maar je kunt met *a* die mededeling nuanceren. Lees en luister goed!

1	vraag	<i>Nǐ zěnmeyàng a?</i>
'Hoe gaat het met je?'
2	vraag	<i>Shénme ya?</i>
'Wat nou?'
3	aansporing	A <i>Hǎochī ma?</i>
B <i>Hǎochī.</i>
A <i>Nà, chī a!</i>

A 'Lekker?'
B 'Ja.'
A 'Nou, eet dan!' |
| 4 | uitroep | Luó Lán maakt een cadeau van Yǒngmíng open. Het zijn gouden oorbellen.

<i>Yǒngmíng a! Zhēn piàoliang!</i>
'O, Yǒngmíng toch! Wat mooi!' |

Vertaal, en gebruik steeds *a* of *ya*:

- 5 Máomáo! Komen!
- 6 Met wie spreek ik?
- 7 Wat kijk je nou?
- 8 O! Wáng Lì! Niet slecht!

(6) Voegwoorden *hé* en *gēn*

Hé en *gēn* zijn nevenschikkende voegwoorden. Je vertaalt ze met 'en' of 'met'.

Hé en *gēn* vergeleken

Hé en *gēn* zetten woordgroepen naast elkaar (nevenschikking), zonder dat de ene aan de andere hangt (dat is ónderschikking, zoals met *de*). *Gēn* verbindt alleen naamwoordelijke uitdrukkingen. Het gebruik van *hé* is breder: *hé* verbindt naamwoordelijke uitdrukkingen en gezegdes.

1	<i>Jiǎozi hé dòufu shì Zhōngguó de ma?</i>	of	<i>Jiǎozi gēn dòufu shì Zhōngguó de ma?</i>
	'Zijn dumplings en tahoe Chinees?'		

- 2 A *Nǐ hé shéi lái ne?* of A *Nǐ gēn shéi lái ne?*
 B *Wǒ hé Zhāng Xiǎohóng lái.* B *Wǒ gēn Zhāng Xiǎohóng lái.*

A 'Met wie kom je?'
 B 'Ik kom met Zhāng Xiǎohóng.'

- 3 *Wǒ xǐhuān kàn diànshì hé chī qiǎokèlì.* niet ~~*Wǒ xǐhuān kàn diànshì gēn chī jiǎozi*~~
 'Ik houd van tv kijken en chocola eten.'

Hé en *gēn* kunnen geen van beide optreden als nevenschikkend voegwoord tussen hele hoofdzinnen of bijzinnen. Daarom is de volgende zin fout.

- 4 ~~*Tā xǐhuān kàn diànshì hé wǒ xǐhuān kàn shū.*~~
 'Zij houdt van tv kijken, en ik van boeken lezen.'

Het Mandarijn heeft daar geen voegwoord nodig, en zegt eenvoudig:

- 5 *Tā xǐhuān kàn diànshì, wǒ xǐhuān kàn shū.*
 'Zij houdt van tv kijken en ik van boeken lezen.'

In het Nederlands kunnen zulke dingen ook: 'Zij houdt van tv kijken, ik van boeken lezen'. Maar in het Mandarijn zijn dit soort zinnen veel gebruikelijker.

- 6 *Wǒ jiào Lìlì, tā jiào Liú Huá.*
 'Ik heet Lìlì, en zij heet Liú Huá.'
- 7 *Xiǎo Lín juéde Táiwān de jiǎozi hǎochī, lǎo Lǐ juéde Zhōngguó de hǎochī.*
 'Kleine Lín vindt de Taiwanese dumplings het lekkerst, ome Lǐ de Chinese.'

Vertaal, waar mogelijk met een vertaling met *hé* en één met *gēn*:

- 8 Nederlanders en Chinezen
 9 Met wie dan?
 10 Ik houd van tv kijken en dumplings eten.
 11 Ik houd van Amerika, zij van Nederland.

Nevenschikking van meer dan twee elementen: *hé*

Om meer dan twee elementen naast elkaar te zetten kun je uitsluitend *hé* gebruiken – als je al een voegwoord wilt gebruiken, want het kan dus ook vaak zonder. *Hé* staat dan tussen de laatste twee.

- 12 Thomas' leraar Mandarijn vraagt hem welke Chinese steden meer dan vijf miljoen inwoners hebben.

Wǒ zhīdào Běijīng, Shànghǎi, Guǎngzhōu hé Chóngqìng.
 'Ik weet Peking, Shànghǎi, Kanton en Chóngqìng.'

- 13 Zhāng Xiǎohóng vraagt aan de huismeester wie van de bewoners uit Peking komen. Hij noemt er een paar.

Bā Déshān, Lǐ Jīnghuá hé Luó Lán shì Běijīng rén.
 'Bā Déshān, Lǐ Jīnghuá en Luó Lán komen uit Peking.'

Vertaal:

- 14 ik, jullie en Lìlì
- 15 Nederland, Amerika en China
- 16 Yáng Líméi, Bā Déshān en Bā Lìnà

(7) Tellen tot tien

Van nul tot tien

Je leert tellen tot tien, mét de bijbehorende Chinese handgebaren, die verschillen van de Nederlandse. In het Nederlands heb je beide handen nodig, maar in het Chinees maar één.

0 *líng*

1 *yī*

2 *èr*

3 *sān*

4 *sì*

5 *wǔ*

6 *liù*

7 *qī*

8 *bā*

9 *jiǔ*

10 *shí*

- 1 Tel in het Mandarijn tot tien, en maak de bijbehorende gebaren.
- 2 Als je dat uit je hoofd kunt, voer dan het tempo op.
- 3 Probeer het eens in omgekeerde volgorde.

‘Eén’: yī en yāo

Yāo is een uitspraakvariant van yī, gebruikelijk in China maar niet in Taiwan. De variatie met yī is om bij rap spreektempo verwarring met qī ‘zeven’ te voorkomen. Je gebruikt yāo alleen wanneer je een serie cijfers opnoemt die voor de toehoorder onvoorspelbaar is. Bij voorbeeld: telefoonnummers, kamernummers, ISBN-nummers, lotnummers, kaartnummers.

Geef je klasgenoten in het Mandarijn:

- 4 Je vaste telefoonnummer
- 5 Je mobiele telefoonnummer
- 6 Een productcode op het een of andere voorwerp.